

משנה ערכין פרק ב

Mishnah Arakhin, chapter 2

א אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע. כיצד, נתן סלע והעשיר, אינו נותן פלום. פחות מסלע והעשיר, נותן חמשים סלע. היה בידו חמש סלעים, רבי מאיר אומר, אינו נותן אלא אחת. והכמים אומרים, נותן את כלם. אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע. אין פתח

(1) There is no valuation less than one *sela*, nor more than fifty *sela*. How so? If a person paid a *sela* [i.e., if a person vowed an evaluation, (the amounts which are set in Leviticus 27,) but cannot pay because he is poor, he pays instead one *sela*, the minimum payment required; (see Leviticus 27:8)] and [if subsequently he] became rich, he does not give any more, but if he gave less than one *sela* and then became rich, he must pay fifty *sela*. [Since he had not paid even the minimum amount, he must now pay in a case where he vowed for example, the evaluation of a 20 year old male, his full valuation; the maximum fifty *sela*.] If he had five *sela* in his possession [and his prescribed valuation was, e.g., fifty]: Rabbi Meir says: Then he need not give more than one [*sela*]; but the Sages say: He must give them all. There is no valuation less than one *sela*, nor more than fifty *sela* [This statement, repeated here, indicates that it is quite possible to have valuations in any amount between one and fifty *sela* as the *halachah* is in accordance with the Sages]. If a woman goes astray in her

רבנו עובדיה מברטנורא

א אין בערכין פחות מסלע. אפילו עני שהעריך ואין ידו משגת, אינו נדון בפחות מסלע, דכתיב (ויקרא כז) וכל ערכך יהיה בשקל הקודש, כל ערכין שאתה מעריך לא יהיו פחותים משקל: ולא יותר על חמשים. וזהו גדול שבערכין דכתיבי בפרשה: נתן סלע והעשיר. בן עשרים שערכו חמשים והיה עני ונתן סלע בערכו, דעני נידון בהשגת ידו, והעשיר, פטור: פחות מסלע. נתן פחות מסלע: והעשיר. נותן חמשים. דבנתינה קמייאת לא יצא ידי ערכו ועדיין ערכו עליו: היו בידו חמש סלעים. עני בן עשרים שהעריך עצמו והיו לו חמש סלעים: ר' מאיר אומר אינו נותן אלא אחת. דסבר ר' מאיר או נותן כל החמשים שעליו, או אינו נותן אלא שקל: והכמים אומרים נותן כל מה שבידו. דקרא דכתיב וכל ערכך יהיה בשקל, לפחות שבערכין הוא דאתא, שאפילו עני שבעניים לא יתן פחות. ומיהו היכא דאית ליה טפי יהיב, דכתיב (ויקרא כז) על פי אשר תשיג. והלכה כחכמים: אין פתח בטועה פחות משבעה. אידי דאירי באין בערכין פחות ולא יותר, תני נמי לכל הנך דאית בהו אין פחות ולא יותר: פתח. תחלת נדות. שדין נדה דאורייתא הוא, אם התחילה וראתה היום, מונה ששה והוא. ראתה שנים, מונה חמשה והם. ראתה שלשה, מונה ארבעה והם. [ואפילו] ראתה כל שבעה ופסקה לערב, טובלת ומשמשת. ומיום שביעי ואילך, הוויין ימי זיבה אחד עשר יום, שאם ראתה בהן יום אחד או שנים שומרת יום כנגד יום וטובלת. ואם ראתה בהן שלשה רצופים, היא זבה גדולה שטעונה שבעה נקיים וקרבן. ואם משכו ימי זיבה חודש או שנה, אינה חוזרת לתחלת נדות עד שתשב

reckoning [i.e., after purification she experiences a flow of blood, and does not remember whether she was in her

בְּטוֹעָה פְּחוֹת מִשְׁבְּעָה, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁבַעַת עָשָׂר. אִין בְּנִגְעִים פְּחוֹת מִשְׁבֹּעַ אֶחָד, וְלֹא

zivah cycle, thus requiring an additional 11 days for her *zivah* cycle, or whether she was in the middle of the immediately following 11-day *zivah* cycle, and thus the fresh flow is now the beginning of a fresh 7-day *niddah* cycle], there is no re-opening for her [of the *niddah* cycle after the cessation of the flow] with less than seven clean days, nor is it ever required, more than seventeen clean days [i.e., in a case where she only saw one day, she then counts seventeen clean days and this effectively removes her from both cycles; for if this flow was of the *zivah* cycle, then she already has more than the 11-day *zivah* cycle, and even if this flow is from a fresh *niddah* cycle, then by having had seventeen clean days, she already has the seven days of her *niddah* cycle and the additional eleven of her *zivah* cycle; therefore, the fresh flow is the beginning of a completely new *niddah* cycle; in a case where she saw two days, she would then count 16 clean days, etc. etc.; in a case where she saw 11 days, it is still enough 7 clean days; however, in a case where she saw 12 days, she would still require a minimum of 7 clean days]. No signs of leprosy are quarantined for less than one week [after which

רבנו עובדיה מברטנורא

שבעה נקיים. וכשישבה שבעה נקיים, וראתה, הויא תחלת נדה ומונה ששה והוא. וחזרת לענינה ככל המפורש. ואם לא ראתה באותן אחד עשר יום שלשה רצופים, אינה זבה. וכשתראה אחריו, בין שהיא רואה סמוך בין שהרחיקה ראייתה הויא תחלת נדה. ואפילו תראה שלשה רצופים, אינה מונה אלא ארבעה והם. שאין ימי זוב אלא אותן אחד עשר יום שבין סוף נדות זה לתחילת נדות הבא: **אין פתח בטועה פחות משבעה.** טועה (שראתה) היום ואינה יודעת אם בימי נדותה עומדת או באותן אחד עשר יום של ימי זוב, אינה חוזרת לפתח נדותה בפחות משבעה נקיים ולא יותר על שבעה עשר נקיים. כיצד, טועה שאמרה יום אחד תמא ראייתי היום, ואינה יודעת אם בימי נדות היא וצריכה למנות ששה והוא, אם באותן אחד עשר יום של ימי זיבה ואינה צריכה לשמור אלא יום כנגד יום, פתחה שבעה עשר, שאם לא תראה עד לאחר שבעה עשר יום לבד מיום זה, חוזרת לפתח נדותה. דאם יום זה שראתה תחלת ימי זיבה הוא, כיון שכלו אחד עשר שלמו ימי זיבה והרחיקה ראייתה שלא ראתה עד לאחר שבעה עשר ותחילת נדה היא. ואפילו אם תאמר שיום זה תחלת נדה הוא, אע"פ כן יצתה מימי הזוב לסוף יום שבעה עשר לבד מיום זה. אבל אם תראה יום שבעה עשר, לא יצאה מן הספק אם יום נדה הוא או יום זיבה הוא, דיש לומר שמא יום זה שראתה תחלת ימי נדה הוה, ויום שבעה עשר שראתה בו, סוף אחד עשר שבין נדה לנדה הוא, או, שמא יום ראשון מימי הזוב (והוה), וכשכלו אחד עשר יצתה מימי הזוב, ויום שבעה עשר שראתה בו תחלת נדה הוא. וכל שכן אם תראה קודם שבעה עשר, שלא יצאה מן הספק. וכל זמן שתהא בספיקה זו, מקולקלת היא, שלעולם נחמיר עליה מספק. שכשתראה יום אחד נאמר תחלת נדה היא וצריכה ששה והוא, וכשתראה

time the priest will declare pure or defiled], and none for more than three weeks [such as in the case of a house affliction].

(2) [An actual month consists of 29.5 days and a fraction, thus in order to reconcile the months with the year some months were 29 days and others were thirty days.] There are never less than four full months [of thirty days] in the year [in which case there would be eight months of 29 days], nor did it seem right to [the Sages to] have more than eight [full months]. The two loaves [of Shavuot; (see Leviticus 23:17)] were never eaten earlier than the second [day after being baked], nor later than the third [day i.e., in a case where Shavuot fell on a Sunday, it must be baked on Friday, since it was prohibited to bake them on the Sabbath and on the Festival]. The showbread was never consumed earlier than the ninth [day, i.e., it was baked on Friday, placed in the Sanctuary on the Sabbath, and eaten on the following Sabbath], nor later than the eleventh [day

יָתֵר עַל שְׁלוֹשָׁה שָׁבוּעוֹת: בַּ אֵין פּוֹחֲתִין מֵאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים הַמְעַבְרִים בַּשָּׁנָה, וְלֹא נִרְאָה יָתֵר עַל שְׁמוֹנָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נֹאכְלוֹת אֵין פָּחוֹת מִשְׁנַיִם, וְלֹא יָתֵר עַל שְׁלוֹשָׁה. לֶחֶם הַפָּנִים נֹאכַל אֵין פָּחוֹת מִתְשַׁעָּה, וְלֹא יָתֵר עַל

רבנו עובדיה מברטנורא

שלושה רצופים נאמר ימי זוב הן וצריכה שבעה נקיים וקרבן אבל לאחר שבעה עשר אין להחמיר, דודאי תחלת נדה היא, ואפילו תראה שלשה ימים רצופים תמנה ארבעה והם וטובלת וטהורה: **אין בנגעים פחות משבוע אחד.** להסגר. דיש בנגעי אדם שנבחרים לשבוע אחד אם לטהר אם לחלוט: **ולא יותר על שלשה שבועות.** נגעי בתים. דהניא בתורת כהנים, מנין שאם עמד בעיניו בשבוע ראשון ובשבוע שני שחולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע שלישי, תלמוד לומר (ויקרא יד) ובא הכהן ואם בא יבא כו': **ב אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברות.** של שלשים יום לשנה. דלא עבדינן ספי משמונה חסרים. אבל ח' חסרים עבדינן: **ולא נראה יותר על שמונה.** כלומר, ולא נראה לחכמים לעבר בשנה יותר על ח' חדשים. שחדשה של לבנה עשרים ותשעה יום וחצי, ושתי ידות שעה, ושבעים ושלשה חלקים הרי לשני חדשים חמשים ותשעה ימים, חודש אחד מעשרים ותשעה וחודש אחד משלשים יום. חודש של עשרים ותשעה הוא חסר, וחודש של שלשים קרוי מלא או מעובר. ובדין היה שיהיו כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר. אלא מפני יתירות השתי ידות שעה ושבעים ושלשה חלקים שיש בכל חודש וחודש, צריכים פעמים לעשות שמונה חדשים מחדשי השנה מלאים וארבעה חסרים, פעמים שמונה חסרים וארבעה מלאים **אין פחות משנים.** ליום שני לאפיינתן: **ולא יתר על שלשה.** ויום שלישי לאפיינתן נאכלין. ותו לא. כיצד, חל יום טוב של עצרת באחד בשבת, נאפות בערב שבת, שאין אפיינתן דוחה לא שבת ולא יום טוב, ונאכלות ביום טוב לאחר תנופתן דהיינו ליום שלישי. וכשחל עצרת בשאר ימי שבוע, נאפות בערב יום טוב ונאכלות ביום טוב שהוא שני לאפיינתן: **לחם הפנים נאכל אין פחות מתשעה.** שהוא נאפה בערב שבת ונאכל לשבת אחרת שהוא יום תשיעי לאפיינתו. חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות בחמישי בשבת וששי בשבת, אופין לחם הפנים ברביעי בשבת, ומסדרים אותו על השלחן בשבת, ונאכל לשבת שניה שהוא יום אחד עשר

i.e., in a case where Rosh Hashanah fell on Thursday and Friday it was baked on Wednesday]. A [healthy] infant may never be circumcised earlier than the eighth, nor later than the twelfth [day, in a case in which the infant is born on Friday evening, at twilight: because of the doubt regarding the day of birth, if twilight is Friday or Sabbath, the circumcision

must be postponed until the Sunday after the following Sabbath, since if twilight is considered part of Friday it would make Sabbath the ninth day and being that a *מילה שלא בומנה* is not *דוחה שבת*; the infant's day of circumcision is Sunday and if Rosh Hashanah begins on that Sunday, it is further postponed until after Rosh Hashanah, which is the twelfth day].

(3) They never blew less than twenty-one blasts in the Sanctuary, and [almost] never more than forty-eight (see Sukkah 53b) [the exception being *erev Pesah* that fell on the Sabbath in which case fifty-seven blasts, were blown]. They never played on less than two harps, nor more than six, nor ever on less than two flutes, nor more than twelve. On twelve days in the year the *halil* [flute] was tapped [i.e., played] before the altar [on the days the full *Hallel* was sung]: 1) At the slaughtering of the first Pesah sacrifice, 2) at the slaughtering of the second Pesah sacrifice [on 14 Iyar, for those who had been unable to celebrate Pesah at the proper time], 3) on the first full Festival day of Pesah, 4) on the Festival day of

רבנו עובדיה מברטנורא

לאפייתו: ולא יתר על שנים עשר; כיצד, נולד בין השמשות של ערב שבת, אינו נמול בשבת, דשמא תשיעי הוא. דבין השמשות ספק יום וספק לילה, ואם יום הוא נמצא שבת יום תשיעי, ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב, ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה אחר אותה שבת, אינו נמול עד יום שלישי שהוא שנים עשר ללידתו: **ג אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש**. במסכת סוכה פרק החליל (דף נג) הן מפורשים. והא דתנן ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה, לאו דוקא, דזמנין דמוסיפין עד שבע וחמשים תקיעות כשחל ערב פסח להיות בשבת, ומשום דלא שכיח כולי האי לא חשיב ליה: **אין פוחתין משני נבלים**. לשני ליום: **ולא מוסיפים על ששה**. לא אתפרש טעמא: **חלילין**. מין כלי זמר שקולו נשמע למרחוק, צלמילי"ש בלע"ז, ובערבי מזמארי": **ולא מוסיפין על שנים עשר**. כנגד שנים עשר יום בשנה שהחליל מכה בהן לפני המזבח. ולשון מכה נופל בחליל, לפי שהוא עשוי נקבים ומכה באצבעו על הנקבים להנעים הקול: **בשחיתת הפסח**. בארבעה עשר בניסן שהיו קורין ההלל בעזרה בשעת שחיטה, כדאמר בפרק תמיד נשחט (דף

אחד עשר. קטן נמול אין פחות משמונה, ולא יתר על שנים עשר: **ג אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש**, ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה. אין פוחתין משני נבלין, ולא מוסיפין על ששה. אין פוחתין משני חלילין, ולא מוסיפין על שנים עשר. ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח, בשחיתת פסח ראשון, ובשחיתת פסח שני, וביום טוב ראשון של פסח, וביום טוב של

Shavuot, and [eight times] on the eight days of the Festival [of Sukkot]. They did not tap [play] on a bronze *avuv* [pipe], but on a reed pipe, because its tune is sweeter. Nor was any but a solo pipe used for closing a tune, because it makes a pleasant finale.

(4) They [the musicians] were slaves of the priests; the opinion of Rabbi Meir.

Rabbi Yose says: They were of the [distinguished] families of Bet Ha-Pegarim, Bet Zifariah, and from Emmaum [near Tiberias], from which [families, the] priests would marry [i.e., they were not slaves, but rather, were of distinguished families]. Rabbi Hananiah ben Antignus says: They were Levites.

(5) There were never less than six inspected lambs [for the *tamid* (continual) daily

רבנו עובדיה מברטנורא

ד: **אבוב.** הקנה הדק שבראש החליל. ובגמרא מוכח דחליל גופיה קרוי אבוב **שקולו ערב** כשהוא של קנה יותר משל נחושת. ודוקא חליל שמכה לפני המזבח על הקרבן הוא שדוחה את השבת וכל שכן יום טוב. אבל חליל של בית השואבה לא היה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב, כדמוכח בסוכה פרק החליל: **לא היה מחליק אלא באבוב יחידי.** כשהיה מגיע לסיים הנעימה, היה אחד מן החלילים מאריך לאחר שסיימו האחרים, שזוהו חילוק יפה יותר משאילו יסיימו שניהם כאחד. וחילוק היינו סיום השמעת קול הנעימה ובשעת הקרבה היה שיר זה, והיו הלויים משוררים בפה את ההלל באותן שנים עשר ימים, והחלילים היו מהחלים. אבל בשאר ימים היו מהחלים בצלצל וכנורות והשיר היה שיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש, בראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה וכל המזמור, בשני גדול ה' ומהולל מאוד וגו', וכן כולן: **ד ועברי כהנים היו.** אותן המכים בחליל. דסבירא ליה לר' מאיר, אין מעלים מן הדוכן ליוחסים ולא למעשרות, הלכך לא אכפת לן אם היו עבדים: **בית הפגרים ובית צפריא.** שם משפחות מיוחסות: **ומאמאום.** שם מקום: **משיאין לכהונה.** כהנים היו נושאים את בנותיהן, שמשפחות מיוחסות שבישראל היו. ורבי יוסי סבר, דמעלין מן הדוכן ליוחסים, הלכך אי לאו דמיוחסין היו, לא הניחום לנגן על הדוכן: **ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר לויים היו.** ר' חנינא בן אנטיגנוס סבר מעלין מן הדוכן למעשרות הלכך לויים היו. ולא פליגי אלא במנגנים בכלי זמר, אבל בשיר שבפה כולי עלמא מודו דאין אומרים שיר בפה על הקרבן אלא לויים, דכתיב גבי לויים (דברים י) ושרת בשם ה' אלהיו, איזהו שירות שהוא בשם ה', הוי אומר זה השיר והלכה כר' יוסי: **ה אין פוחתין משהה טלאים המבוקרים.** האי תנא סבר דכבשים של תמידין טעונים בקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטתן, דומיא דפסח מצרים שהיה מקחו מבעשור ושחיטתו בארבעה עשר, דיליף מועדו האמור בתמידים (במדבר כה) תשמרו להקריב לי במועדו, ממועדו האמור בפסח (שם ט) את הפסח במועדו, הלכך, קודם יום חינוך ארבעה ימים, מבקרין שמונה טלאים ונותנין

morning and evening sacrifices, which were inspected for defects four days prior to the slaughtering] in the chamber of lambs, sufficient for a Sabbath and the [two] Festival days of Rosh Hashanah [that fell on Sunday and Monday], and their number could be increased to infinity. There were never less than two trumpets [blown at one time], and their number could be increased to infinity. There were never less than nine lutes, and their number could be increased to infinity. But there was only one cymbal.

(6) There were never less than twelve Levites [to play the twelve instruments, nine lyres two lutes and one cymbal] standing on the platform, and their number could be increased to infinity. No minor [i.e., a Levite minor] could enter the Temple courtyard to take part in the service, except [to join in] when the Levites stood up to sing. Nor did they [the minors] join in the singing with harp and lyre, but

רבנו עובדיה מברטנורא

בלשכת הטלאים, וביום חינוך נוטלים שנים לתמידין ונשארו שם ששה מבוקרים. ולאחר כן קודם הלילה מבקרים שנים ונותנים שם, ומשום הדגך ליתנהו אכתי בשעת נטילת השנים, לא חשיב להו. וכן לעולם נוטלים שנים ונותנים שנים. ואלו השנים שנותנים נוטלים אותם לחמישי של יום נתינתן: **כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה**. סימנא בעלמא נקט, דכי היכי דאי מיקלעי שבת ושני ימים טובים של ראש השנה בהדי הדדי, היה צריך להקדים ולבקר ההוא דשלישי בשבת מערב שבת, דהא לא מצי קודם היום לילך ולבקש טלה ולבקר, והויא לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטה, הכי נמי לעולם בעינן ארבעה ימים קודם שחיטה: **ומוסיפין עד לעולם**. אם רצו להוסיף טלאים מבוקרים בלשכת הטלאים, מוסיפין כמו שירצו: **משתי חצוצרות**. כשתוקעין בחצוצרות אין פוחתין משתיים: **ומוסיפין עד לעולם**. בגמרא מפרש עד מאה ועשרים. שנאמר (דברי הימים ב ה) ועמהם הכהנים למאה ועשרים מחצרים בחצוצרות **והצלצל לבד**. צלצל אחד היה שם ולא יותר. דאמר קרא (דברי הימים א טז) ואסף במצלתים להשמיע. ואע"ג דמצלתים כתיב לשון רבים, מפני שהן שתי חתיכות רחבות של מתכת שמכין זו על זו ומיהו חדא עבידתא עביד, שאין אחד מהם מועיל בלא חברו, וחד גברא עביד בה: **ו אין פוחתין משנים עשר ליום**. תשעה לתשעה כנורות, ושנים לשני נבלים, וחד לצלצל **דוכן**. כמין אצטבא שהלויים עומדים עליה: **אין קטן נכנס**. אין לוי קטן נכנס לעזרה לשום עבודה כגון לכבד את העזרה ולהגיף את הדלתות. **אלא בשעה שהלויים עומדים** על הדוכן בשיר אז נכנסים לויים קטנים לשורר עמהם: **ולא היו**. אותם קטנים אומרים בנבל וכנור. **אלא בפה: כדי**

only with the mouth, to add flavor to the music. Rabbi Eliezer ben Yaakov said: They did not help to make up the minimum required number [of twelve for the platform], nor did they stand on the platform, rather, they would stand on the ground, so that their heads were between the feet of the Levites. And they would be called the tormentors of the Levites [for the adult Levites' voices, were not as sweet and pleasant as theirs].

רבנו עובדיה מברטנורא

ליתן תבל. ליתן תבלין בנעימת הלויים. לפי שקול הקטנים דק וצלול ומתבל את קול הגדולים: לא עולין. אותן קטנים, למנין שנים עשר לויים הצריכין לדוכן ולא עולין. על האצטבא המוכנת לדוכן. אלא בארץ היו עומדים: וצוערי הלויים היו נקראים. שהיו מצערים את הלויים הגדולים, שאין יכולים לבסס ולהנעים קולם כמותם: